

2253

A

2

EEN
GHEESTELIJK
ENDE
SEER DEVOOT
BOECXKEN

UNIVERSITEIT BIBLIOTHEEK UM

06289670

BIBLIOTHEEK THEOL. COLLEGE S. J.
MAASTRICHT

2253 A 2

002385575
Universiteitsbibliotheek
Universiteit Maastricht

EEN **G**HEESTELIJK
ENDE SEER
DEVOOT **B**OECKKEN
ALLE GHEESTELIJKE
MENSCHEN VAN NOODE

TRAJECTI AD MOSAM
ANNO DOMINI JESU CHRISTI MCMXXXV

BIBLIOTHECA
COLLECTI MAXIMI
TRAIECTENSIS.

EEN GHEESTELIJK ENDE SEER DEVOOT BOECXKEN

ALLE GHEESTELIJCKE
mensen seer van noode. Ghe-
trocken wt dat boeck dat genaempt
is: Den Reghel des geestelijcx
levens. Dwelck gemaect heeft die
weerdighe ende gheleerde man
heer Lodovicus Blosius, Abt we-
sende des cloosters genaempt Letia.

DIE IERSTE LEERINGHE

IN ALLEN HET GHENE DAT GHU doet, spreect en peyst, soect altijts die eere Godts, door een rechte ende heylighe intentie, ende boven al weest nernstich om u herte suyver ende vrij te bewaren.

HIER in is begrepen allen het ghene dat tot een gheestelijck leven van Noode is: waer door wij worden vermaent, in alle onse wercken, woorden, gedachten, ende begheerten Godt te soecken, ende tot synder eeren alle dinghen te voeghen. Het en is niet sprekelijc, hoe aenghenaem dattet Godt is, ende ons profijtelijc, die goede, rechte, ende suyver meyninghe. Want al waert dat een mensche alleen synen voet, handt, oft tonghe roerde tot die eere Gods, die sal eenen onsprekelijcken loon van Godt ontfangen. Jae als wij tot die eere Godts begheren ende versoecken ghesontheyt des lichaems, minderinge der tribulatiën, nootdorft van desen leven, ende des ghelijcx, ende daer en tusschen onse begheerte overgeven ende bevelen den wille ende ordinantie gods: die Heere die onse salicheyt wtermaten seer begheert, die is alsulcke begheerte seer aengenaem, ende hi loont die alleleens, als oft wy hem selven hadden begheert Die gene die hooverdye, ydel glorie, ende gramschappe wederstaet, die onghehoorsaemheyte onder de voeten brengt, ende sy selven los ende vrij houdt van haet ende nijt, die is bequaem tot reynicheyt des herten. Item die oneerlijcke gepeysen, vleeschelijcke begheerten van hem verdrijft, ende niet en staet op wellusten des lichaems, syn sinnekens, ghesicht, reuck, smaeck, tasten, bedwinct metten brydel des

vreesse godts, die voorsienich is in syn woorden, ende wacht hem van onnutte ende onredelijcke dingen te spreken, die op alle tijden ende plaetsen syn herte vrij houdt tot Godt, ende schamelheyt oft eerbaerheyt in alle dinghen, al is hy ooc alleen, bewaert, die totter biechte ende totten levenden maeltijt des heylighe Sacraments gheerne ende met reverentie gaet, die leechheyt scouwet, ende synen tijt profijtelijck overbrengt, met bidden, lesen, contempleren, oft yet anders doende tot die eere godts, die voor allen het ghene dat hij doet oft spreect, yerstmael syn herte opstiert tot Godt, ende syn hulpe aensoect, die de inwendighe vrijheyt altijt in syn selven pijnt te hebben, ende door die deucht der discretie, maniere ende maete in allen dinghen houdt, die tot gheen dinghen, tot gheen werc syn begheerten onredelijcke wtstort, die syn herte niet en laet becommert wesen met waerlijcke begheerten, die synen wille altijt overgheeft inden wille Godts, die allen het ghene dat hem ongherust mach maken van binnen, van hem worpt: Dese is alleen bequaem, om te verwerven die suyverheyt des herten.

DIE TWEESTE LEERINGHE

MET VOLLEN BETROUWEN gheeft u selven gheheel over in die handen Godts, alsoo dat synen wille ende syn ordinarie u altijt si voor eenen troost: ende het zij dat hij in duysternisse, oft int licht, in teghenspoet, of in voorspoet, in benautheyt des herten, oft in blijscappe, rijck in deuchden, oft aerm heeft willen syn, hebt altijts een goet ghevoelen van synder goetheyt, ende alle swaricheyt van sijnder vaderlijcker handt ootmoedelijc ende verduldelijck ontfanget: seker wetende dat hij alle dinghen voecht tot uwer salicheyt, begherende seer, dat synen wille altijts in u mach volbracht worden.

WT deze leeringe hanget den warachtigen vrede des menschen. Want aenghesien dat daer niet een bladeken vanden boomen en rijst sonder die voorsienicheyt Gods, eest dat ons den wille Godts altijts aenghe-naem is, ende dese wijselijck in allen dinghen aenmercken willen, geen dinck en sal ons moghen hinderen. Want noch hemel, noch aerde, noch eenige elementen, noch beesten, noch menschen, noch siecte, oft eenich onghemac, oft last, en can ons geletten, ten sy dattet Godt ghehengt. Ende hy en laet niet geschien, dattet oft een cleyn windeken die lichamen, oft een

cleyn quellinge van een alderminste ghepeyse die sielen van synder wtvercorenen sal quellen, sonder een groot profijt van haerder salicheyt, eest dat sy dat ootmoedelijc en verduldelijc verdraecht. Ende dickmael ghebeuret ooc, dat het ghene datse niet so willichlijck en verdragen, die genadige Heere nochtans voecht dat tot haerlieder salicheyt, alsoo dat haer sielen hier door verciert worden als met coper oft metael, waer door sy souden moghen verciert worden met gout ende silver, waer dat zake dat syt verduldelijc verdroeghen. Voorwaer het is seer van noode, dat wij daghelijcx van Godt meerder gratien versoecken, nochtans al eest dat hij het ghevoelen der devotien altijts niet en gheeft, altijts niet en vertroost, ende ons laet met diversche tentatien beswaert syn, daerom en behooren wij niet mistroostich ende onverduldich te wesen, maar wi moeten door een vierich bidden altijt tot hem vluchten, ende ons hope op zijn bermherticheyt stellen. Jae waert sake dat ons keuse ghegeven waer in dit katijvich leven, so souden wi meer begheren (om synder liefden) teghenspoet dan voerspoet. Daerom een geestelijc mensche en sal dan niet alleen gerustich syn in zij selven, als hem iet teghen oft contrarie en is: maer sijnen vrede sal hij stellen in lijdsaemheyt, also dat hij metter hulpe der gratien Gods, sal altijt bereet syn ende willich om teghenspoet te verdragen. Alle quellinge, synse groot oft cleyn, inwendich oft wtwendich: jae ooc het beledt, waer door dat hi ghevoelt dat hi niet soo en kan voorts gaen int geestelijc leven, als hij wel begheert, dit moet hij met geruste ende danckbaerheyt, als van die hant des aldergenadichste hemelsche vaders ontfangen, ende hem offeren tot synen eewigen prijs ende lof, met die onsprekelijcke verdiensten van dat lijden ende passie syns eenichs soons Christi Jesu. Want alsoo sullen si wesen van een onsprekelijcke verdienste. Allen u verdriet ende swaricheyt dat ghij lijdt, dat suldij u sonden toescrijven: ende ghi sult u selven allen teghenspoet weerdich bekennen, ende onweerdich van allen troost: Ghij sult peysen dattet rechtverdich is, ende u profijtelijck, dat ghi sult met swaricheyt ende bitterheyt benaut sijn.

als ghi van den rechten wech gaet door die sonde, op dat ghi met contrarie remedien mocht genesen wordden. Als ghy vanden bermhertighen Godt wordt gheslaghen ende gecorrigeert, toont een soete verduldicheyt: wetende wel, dat ghi door dese quellinge wordt ghesuyvert, ende bereyt tot die eewighe glorie: want allen teghenspoet, tzij des lichaems oft der sielen, dat met verduldicheyt verdraghen wordt, is een openbaer teecken des eewige wtvercorenisse, eenen pant der genade gods, ende als eenen trowrinck, waer door de siele wordt een dochter, ende vriendinne, ende bruyt des oppersten Heere. Daeromme die Godt volcomelijc behaghen wilt, die en sal niet begheren ende versoecken met grooter ongerusticheyt des herten grooten ende sonderlinghen troost: den welcken eest dat hy mildelijc van Godt gegeven wort, met ootmoedicheyt ende danckbaerheyt suldij dat ontfangen: maer nochtans soo en suldy u herte op dese niet stellen, maer opden Heere, die dese gratie alleen verleent. Die gevoelijcke devotie is een periculoos dinck den genen diese onwerdichlijc begheren, ende onwerdichlijc gebruycken: te weten die haer welluste daer in meer soecken, dan haer selfs sterven oft die glorie ende die eere godts. Dese wort dickmael met meerder profijt begeert ende versocht, dan vercregen. Want die verdienste is daer in ghelegen, dat een mensch Godt ghetrouwelijc sal dienen, al en eest niet soetelijc, ende dat hij hem in alle swaricheyt, in alle arbeyt, volstantichlijc sal aenhanghen. Godt de Heere die alleen weet wat ons van noode is, die verleent die sommigen van synen wtvercoren grooten smaec ende soeticheyt, ende verlichtse grootelijc ende verblijtse met dat godlijc licht. Ende ooc die sommigen leydende door eenen scherpem wech, laet grootelijc ghequelt zyn met diversche tribulatiën, met grooter benautheyt, met groter droocheyt van gheestelijcker devotien, met vleeschelijcker ghepeysen, met grooter verstrootheyt des herten: also dat den ghenen die hy inden hemel sal grootelijc verheffen, hier schijnt voor verlaten te hebben. Maer voorwaer hij en verlaetse oft en versmaetse niet, maer haerlieden salicheyt werckt hy door synen onbegrijpelijcken raet.

ende syn onspreeckelijcke liefde, want hi weet wel wat een yeghelijc van noode is. Want allen het ghene dat den mensche ghesciet, die goet van wille sijn, dat is tot haer lieden salicheyt. Daerom die gene die tot Gods sonderlinghe vrientscap begheert te comen, die moet synen gheest also vueghen, dat hij bereet sy allen syn leven (eest dat Godt also belieft) menigherande ende groote tentatien te verdraghen, ende altijd te leven in eenen gheestelijcken strijt: hij moet syn selven also verloochenen ende afsgaen, ende hem worpen onder den wille Godts, dat hij hem alsoo dienen sal, gelijc hem belieft, niet alst syn eyghen affectie oft wille wel begheeren soude. Dan syn wij Godt wtermaten seer aenghenaem, ende syn lieflijck herte keeren ende trecken wi tot ons, ende syn overvloedighe gratien sullen wi alst tijt is ontfanghen, als wy niet en claghen teghen Godt, over het ghene dat hy ons laet toecomen, maer onsen wille voeghen nae sijnen godlycken wille, met stercken betrouwen ons selven geheel overgevende in sijn ghenadighe handen, dat alleen begheerende van hem, dat synen godlijcken wille in ons, ende met ons volcomelijck gheschien, alsoo wel hier naemaels, als nu in dit sterflijc leven.

DIE DARDE LEERINGHE

ALLEN HET GHENE DAT GHIJ
noch in u selven, noch in andere menschen
en condt ghebeteren, gheeft dat Godt over:
verduldelyck verdraghende, totter tijt toe, dat
hijt met u anders ordineren sal.

DESE leeringhe is ooc seer behulpich totten eewighen vrede. Daerom die ghene die begheert voorts te gaen int geestelijc leven, eest dat hy niet en can ydel glorie, onverduldicheyt, vleeschelijcke begheerten, verstroytheyt des herten, als hy hem wilt geven tot bidden, bedwinghen, daerom en sal hy niet onmatelyc bedroeft wesen, maer hy sal hem overgeven inden wille Godts: ende Godt bidden, dat tghene, dat oft in een ander oft in hem selven is, te beteren, dat hi dat beteren wille, bekennde syn cranckheyt, als dat hi door syns selfs cracht sonder die gratie Gods niet en vermach. Daer en tusschen altijt wederstaende alle quade beroerten, met behulp des redene: wetende, dat gheen becominge hoe leelijc ende venijnich dat sy syn mach, niemant en can geletten, als men daer in gheen consent en geeft. Ooc alle verstroytheyt met die welcke het herte tot andere dinghen ghetrocken wort, en suldi niet aennemen met uwen wille: maer ghi sult die met neer sticheyt van u verdrijven. Al eest dat ghij ghevoelt dat ghij slappelijcken voortgaet in deuchden, ende dat ghi dagelijcx valt tot meerder cranckheyt, daerom en suldi u propoost niet achter laten, ende dencken dat u bidden Godt niet aengenaem en is, om dat ghi noch so onvolmaect sijt, noch ghi en sult niet mistroostich wesen als ghij aenmerct, datter vele zijn, die vol-

maecter zyn dan ghij syt, maer ghi sult u selven verootmoedighen. ende van een anders deuchden suldi u verblijden, als van u selfs goet, Godt daer af danckende. Salich is hij die door het sterven van onbehoorlycke begeerten, als een bruyt met haren bruydegom binnen in die slaepcamer syn selven verheucht, maer nochtans salich zyn ooc die jonge dochteren: die voor die deure die waec houden: de welcke al eest datse noch met menigherande beelden der ghedachten verstroyt syn, ende met diversche passien gequelt syn, si wederstaense nochtans, ende blijvende volstantelijck in goede wercken, volgen die voetstappen van haren bruydegom. Een godvruchtich mensche (wiens siele is van dese jonghe dochters) denke dat hem profijtelijc is, om die deucht der oitmoedicheyt in hem te bewaren, met sommige onvolmaetheden ghequelt te syn. Daerom eest dat hij door syn aermoede Godt niet geofferen en can groote ende costelijcke ghiften, so sal hij Godt offeren eenen goeden wille, ende een begeerte hebben tot meerder volmaectheyt te comen. Want te hebben oft ooc begeeren te hebben alsulcke heylighe begheerte, en is gheen cleyn dinck, maer een costelijcke ghifte, die van Godt grooten loon sal onfanghen, die den wille aensiet, als men het werc niet en can volbrengen, ende die een versuchten alleen sal grootelijc loonen. Ons begeerten sijn also groot gheacht bij den Heere, ghelijck als sij bij ons syn. Daerom een ghetrouwe dienaer gods die bewaer hem in een diepe oitmoedicheyt, offerende Godt (als ick gheseyt heb) eenen goeden wille, ende syn onvolmaecte wercken sal hij offeren den ghenadighen Heere Christo Jesu, dat hijse beeteren wille, ende salse offeren door die verdiensten van syn alderheylichste wercken, ende van syn onsprekelijcke liefde, door die welcke hij is willen mensche worden, ende dat menschelijcke gheslachte verlossen, ende segghe in alsulcker manieren: Ghenadighe Heere dit werc oft dese oeffeninghe offer ick u door uwen eenighen sone, in die crachte des Heyligen geests, totten ewighen prijs ende lof van uwen godlijcken naem. Want aldus sullen sy volmaect worden, ende God aengenaem: ende die door haer selven heel

doncker syn, sullen door die verdiensten Christi Jesu schoon blincken voor die ooghen Godts, alleleens gelijct vergult schijnt te syn, datmen door het glas siet, dat een vergulde verwe heeft. Dit moet een ieghelijck vast ghe-looven, op dat hij hier syn selven mach vertroosten ende Godt altijs loven ende dancken. Want als hij door ootmoedicheyt een aftrecken heeft van die sonde, ende met eenen goeden wille verciert zynde, God begeert te behagen, sonder twijfel so eest een kint Gods, ende seer aenghenaem de opperste Drijvuldicheyt: ende daerom eest dat hij in alsulcken propoost blijft, so sal hy wesen erfgenaem des eewichs rijcs, hoe wel dat hij no cleyn van deuchden ende onvolmaect schijnt te wesen. Al eest dat hy daghelijcs door die menschelijke cranckheyt valt, daer om en sal hij niet meynen dat Godt syn vrientscap hem ontrect, also lange als hy synen wille van hem niet af en keert, ende dickmael penitentie ende rouwe make voor syn sonden. Al ghebeuret dat hy lichtelijc, als die oorsake compt, sy selven ontgaet in lachchen, in woorden, syn selfs behaghen, ijdel glorie, ende dier gelijcken: als hij hier in gheen behagen en nempt, soo en salt hem niet seer hinderen. Daerom als hy alleen is, so sal hy alsulcke onvolmaectheden ver-smaden, ende verfoien het gheen dat syn herte besmetten, ende hem van Godt vervreemden mach: want alsoo sal hy lichtelijc vergiffenis krijghen. Ja al waert dat hy tot allen uren wt cranckheyt in sonden viel, nochtans en sal hij dit groot onghelijc ende injurie den alder barmhartichsten Heere niet doen, die soo bereet is tot vergheven, dat hy van syn goetheyt sal wan-hopen. Want also haest als hij berou heeft van syn sonden, ende wt al syn herte keert synen wille tot beternisse, bereet wesende voortaan te doen, dat Godt behaghelijck is, soo haest oock wort hij gheheylicht ende ghesuyvert, ghelijck die malaetsche mensche die terstont heeft gesuyvert gheweest, als hij tot Christum gesproken hadde, Heere wildij, ghy moocht mi suyver maken. Want Christus Jesus staet altijs bij sijnen hemelschen vader, op dat hij sijn wtvercorenen, die door menschelijke cranckheyt sondighen, ende

daer af berou hebben, versoene, ende door zyn onsprekelijke heylicheyt te vreden stelle. Welcke goetheyt Godts en sal niemant den voet gheven tot sonden, maer meer ontsteken tot liefde. Vergiffnisse der sonden, ende andere dinghen die hem van noode syn, sal hy begheeren ende versoecken in den naem Christi Jesu zynen lieven sone. Aldus seggende: Ghenadige vader ontfermt u mijns, ende suyvert mij van allen sonden, door die verdiensten van uwen eenighen sone, door die verdiensten van sijn heylich leven, van syn bloedighe passie, ende syn bitter doot. Wilt door syn ootmoedicheyt mijn hoverdicheyt door zyn verduldicheyt mijn onverduldicheyt, door syn onnooselheyt myn boosheyt vergeven. Door welcke offerande moet hij vast betrouwen hebben, dat hem syn sonden vergheven syn, ende dat hij met die verdiensten Christi Jesu verciert is. Want eest dat hij hier in noch twijfelachtich is, soo ghelijct hij den ghenen die sijn slechte ende vuyl cleederen wtgeworpen sijn, ende is verciert met een costelijck ende coninlijck habijt, ende nochtans en weet hij hem niet eerlijcken ende tamelijcken te draghen, maer volcht noch syn oude onmanierlijcheyt. Sonder eenige twijfelheyt moet hij ghelooven, dat Godt wel weet, wel vermach, ende ooc wel wille hem syn sonden vergeven: ende in alle noot bij te staen. Met een groot betrouwen sal hij seggen die woorden vanden Propheet Job: Al eest dat sake dat hij mij dooden wilt, so sal ic nochtans in hem hopen, ende al ben ick versoncken in diepste der aerden, daer wt sal hy my verlossen. Dit heylich betrouwen is Godt so aengenaem, ende doet hem alsulcken ghewelt, dat hy u niet en can ghelaeten, hy en moet u helpen, ende u begeerte verhooren. Daerom in die heylige scrifture seyt hij aldus: Ick ben u Heere ende u Godt, die u metter hant neme, ende spreecke: En vreest niet ick heb u gheholpen. Eest moghelijck dat een moeder sal connen vergeten haer kint, alsoo dat sy den sone haers buyer niet en ontferme: ende al vergaet syt ooc, ic en sal ws niet vergeten: Siet in mijn handen heb ick u ghescreven. U siele sal salich wesen, want ghy in my hebt betrouwen ghehadt. Dit betrouwen moet comen wt ootmoedichheit, niet wt eenighe hoverdije oft behaghen syns selfs.

DIE VIERDE LEERINGHE

EEST DAT GHIJ ONGHELIJCK oft spijt niet en cundt verdraghen met blij-schap, daerom nochtans en sul dij niet grootelijck ontstelt wesen, oft onverduldich, maer doet nernsticheyt om gerust te blijven. Want u Heere die heeft veel meerder snootheyt voor u verdraghen. Daerom so bedwinct u onredelijcke beroerten, aenmerckende meer Godt die u door syn liefde laet gequelt syn, dan den mensche die u quelt.

DIE ghene die zij selven door gods gratie verwonnen heeft, die is altijd bereet om allen misdaet, quellinge, spijt, onghelijck dat hem aenghe-daen wordt, met gerustiger herten te verdraghen. Alsulcke waren die Apostelen: die (als sy van den Joden gheslaghen wordden) verblijdden hen grootelyc om datset weerdich waren voor den naem Jesu spijt te lijden. Alsulcke was ooc die coninc David, die met grooter verduldicheyt ende saecht-moedicheyt heeft verdragen den grooten spyt van Semei, ende heeft alleen hier in aenghesien den wille gods: ende heeft ghesproken aldus: Laet hem vrijelyck qualyck spreken: nae tgebodt des Heeren, op dat die Heere mach aenmercken ende aensien myn ellende, ende geve my een benedictie, voor dese maledictie. Ende wie en sal ooc niet seer gemoeit wesen om allen verdriet, spijt, ende onghelijc te verdragen, als hi aensiet met wat saechtmoedicheyt dat Christus Jesus allen syn lijden voor ons lieden verdragen heeft:

Hy was geheeten beseten te syn vanden duyvel, een verleyder der menschen: hi wordde gevangen, gebonden, gepraempt, bespoghen, geslaghen, ghecroont, aenden cruys geslaghen, bespot, ende nochtans heeft hijt altijd gerustelijck ende saechtmoedelijck verdraghen: Dat onnosel lammeken ende synen mont niet open: anders niet, dan dat hij aen den cruce hangende, synen vader badt voor die gene die hem gecruyst hadden. Ghi en sult oft en behoort ooc niet eenichsins te soecken oft te begeeren dat u niemant en quelle in dit leven. Want tot oefeninghe der patientien, ootmoedicheyt ende vrede, ende tot suyveringhe van u sonden, soo eest seer profijtelijc ende seer van noode, datter door gods gehenghen, sommige syn, die u eenige quellinge aendoen, ende hier door u salichheyt vorderen. Als u eenige dinghen opgheworpen wordden, die ghi niet gedaen en hebt, so suldij u vertroosten met dat getuyghenisse van uwer conscientien, ende blijven alsoo gerust: eest dat ghijt bekent gedaen te hebben, so suldij ooc gerust blijven in u selven, makende een opsedt van alsulcken dinghen u te wachten. En weest niet seer sorchfuldich, oft en achtet niet seer, hoe dat de menschen van u spreken, oft wat gevoelen datse van u hebben: maer gheeft u heel over in die handen des Heeren, ende maect u herte vast in hem. Want hi sal die ghene (die hen betrouwen op hem stellen) bewaren van allen beschaemptheyt, ende alsoo salt ghebeuren, dat uwen vrede niet en sal hanghen aen die tonghe der menschen. Eest dattet gheschiet dat ghij door eenighe oorsake wordt grootelijck ontsteken tot onverduldicheyt, leert gherustelijck verdraeghen u passien, daer ghi van binnen mede gequelt wordt, ende en spreect dan niet het gene daer u uwen geest toe stiert, maer bedwingt u selven alsoo ghij cundt, totter tyt toe, dat ghy door die gratie Gods sult gheruster wesen.

DIE VIJFSTE LEERINGHE

SIJT ALTIJTS MEER BEREET OM eens anders, dan om ws selfs wille te doen: ende ws selfs gevoelen worpt dat onder het gevoelen van een ander, nimmermeer blijvende op ws selfs sin, ende gheen dinck stellende voor die ghehoorsaemhey.

EEN seer excellente deucht is ghehoorsaemhey, de welcke Godt behaecht boven alle andere oeffeninghen, hoe groot datse ooc moghen syn. Een warachtich gehoorsaem mensche en is niet alleen bereet om ghehoorsaem te zijne den genen die meerder zijn dan hij is, maer oock die minder syn. Hij en ondersoect niet die jonckhey oft die onvolmaechthey van synen oversten, maer also haest als hi ghehoort heeft het gebodt, terstont seer ghewillichlijck pijnt hi hem dat te voldoene: niet als eenen mensche, maer als Godt sijn ghehoorsaemhey betoonende, wetende wel wat Godt gheseyt heeft: Die u hoort, die hoort my: ende die u versmaet, die versmaet mij. Jae een mensche die nernstich is, syn herte altijs suyver te hebben, die is oock bereet altijt alleen den wille van synen oversten te volbrenghen, al eest dat hij niet openlyc syn gebodt ghehoort en heeft. Hij is altijt bereet syn selven te verlaten, ende daer omme niet alleen in het ghene daer hij behaghen in heeft, maer oock in het ghene dat hem swaer valt, is hy bereet onderdanich te syn: denc-kende dattet Godt altijt niet behaechelijck en is, dat den menschen soet is. Het ghemeyn werck dat door ghehoorsaemhey ghedaen is, dat acht hy meer, dan syns selfs oeffeninghen, al eest dat hy in hem van alsulcken werck ghee-

nen smaect oft soeticheyten en vindt. Dese als hij van syn geestelijcke oeffeninghe gheroepen wordt van synen oversten, tot eenich slecht oft vuyl werck, hij en maect hem niet te soecken, maer terstont sonder eenighe claghinghe: laet hi syns selfs oeffeninghe, ende stelt hem om den wille van synen oversten te volbrengen, Godt om Gods wille verlaetende. Want tghene dat in zijn selven slecht is, alst ghedaen wordt door ghehoorsaemheyten, soo eest wter maeten seer costelijck. Want die ghehoorsaemheyten en heeft haer cracht oft verdienste niet wt die costelijckheyten van het ghene dat gheboden wordt, maer alleen wt den goeden wille des gheens die ghetrouwelijc volbrengt, dat hem belast is. Des ghelijcx ooc die onghehoorsaemheyten en is niet te estimeren wt het gene dat cleyn in sy selven scijnt te syn, maer wter quaeden wille des gheens die niet ghehoorsaem wesen en wilt. Ghelijck oft yemant verboden waer eenen appel te eten, ende door hooverdijne het gebodt niet en achte, so sal alsulcke mensche van Godt ghestrafft worden, niet om dat hi den appel ghegeten heeft, maer om dat hi onghehoorsaem gheweest heeft. Dit leert ons ghenoech die overtredinghe van onsen yersten vader. Och oft een yeghelijc conde aenmercken, wat vrucht dat in die deucht der ghehoorsaemheyten besloten is, met wat reverentie ende nernsticheyten soude hi volbrengen allen het gene dat hem gheboden wordt. Voorwaer die ghene die sy selven alsoo verlaten heeft, dat hi liever volcht den raet ende den wille van eenen anderen, dan syns selfs wille: die is Godt seer aenghenaem. Want dit is den effenen ende sekeren wech, door den welcken datmen gaet tot die eewighe glorie: ende alsulcke mensche en sal niet alleen in het toecomende, maer ooc in het teghenwoordich leven een overvloedighe gratie van Christus ontfanghen, die voor ons heeft ghehoorsaem gheweest tot die doot des cruycen. De sommighe heylighe vaders seghen: dat yemant door een willige ghehoorsaemheyten hoogher soude ghetogen worden tot Godt, dan oft hi thien jaer lanck sy selven hadde geoeffent in alle devote gebedekens. Ghelijck ofter twee menschen waren, waer af die een leefde in vrij-

hey, die ander onder die ghehoorsaemhey, eest dat die ghene die los en
vrij is, op eenighen dach vast, soo heeft hi eenen enckelen loon: maer eest
dat die ghene die onder de ghehoorsaemhey leeft, op dien dach niet en vast,
maer na den reghel aenden welcken hy hem verbonden heeft met soberhey
oock vleesch etet, soude nochtans geerne vasten, waert dat hem geoorlooft
waer, dese sal dobbelen loon van Godt vercrijghen. Gheen deucht, gheen
werck en can Godt behagen, dat door ongehoorsaemhey ghedaen wordt.
Want als die Scifture spreec: Ghehoorsaemhey is beter dan offerande.

DIE SESTE LEERINGHE

NIMMERMEER EN SULDIJ U
boven eenen anderen verheffen, oft eymant
versmaden. Laet u voorstaen dat ghij die
snootste syt van allen menschen, ende be-
gheert een yghelijc gediensich te sijn, om
godts wille: ende den ghenen die u vermae-
nen oft berispen (al eest datse oock cleynder
schijnen te wesen, dan ghij syt) die suldij oot-
moedelijck hooren: meer begherende saecht-
moedelijc u scult te bekennen, dan spijtelijck
ende hooverdelijck u te verschoonen.

DESE leeringhe ghelijc die andere, die thoont den rechten ende lichten
wech om te comen tot die eewighe glorie. Aenghesien dat nae der sielen
een aerm mensch soo weerdich ende edel is, als een coninck, ende naeden
lichaem beyde al even cranck syn, (want sy hebben beyde een siele, ghe-
maect na dbeelde Gods, ende een sterffelijc lichaem) soo eest wonder dat
een mensche sy selven boven een ander mensche verheft, ende niet lief en
heeft als syn selven. Salich is hij, die sy selven alsoo verneerdert ende ver-
acht, dat hij syns selfs ghebreken, ende eens anders menschen deuchden
overdenckende, ende peysende dat een ander beter is dan hij is, oft beter
wordden sal, hem selven worpt onder de voeten van allen menschen, den-
ckende dat alle anderen, syn heeren syn, ende hy knecht ende dienaer is.

Item salich is hy, die om Godts eere ende liefde niet en schouwet eenighe schaempe te lijden, die een ander ontschuldighen, ende sy selven beschuldighen wilt; die de ghene die hem berispen, al eest datse minder syn dan hy is, verduldichlijck ende danckbaerlijck hoort, ende wt goeder herten lief heeft.

DIE SEVENSTE LERINGHE

ALSO GHEERNE SULDT GHIJ
begheren te wesen die minste, als een ander
die grootste: ende verworpen suldij begheren
te wesen, niet gheert: op dat ghij Christo
Jesu ende Marie syn gebenedijde moeder mo-
ghet ghelijcker wesen.

DIE oprecht ootmoedich is, die soect altyt di nederste plaetse: begerende
meer een ondersaet te wesen, dan een prelaet: meer geleert te wesen,
dan iemant anders te leeren: den lof ende prijs vanden menschen niet ach-
tende, het gene waer door dat hij soude moghen gepresen worden, beghert
hij meer van een ander gedaen te hebben, dan van hem selven: groot ghe-
voelen hebbende van een ander, syn selven niet achtende. Die goede werc-
ken die hij doet, en acht hij niet seer, oft hij en toontse oock niet bij die
menschen. Als hij van Godt besoect wort, soo en is hij niet onmanierlijck
blijde: want hij verheucht hem, niet in syn selfs verdiensten, maer in die
gratie Godts. Alle hoocheyt ende opgeblaesenheyte des gheests worpt hij van
hem, ende het gevoelen dat die menschen van hem hebben, en vreest hy oft
en achtse niet seer, ende als hy veracht wort, soo en is hij daerom niet ont-
stelt: begeerende meer snoode dan oitmoedich, meer onprofytelijc dan heylich
gerekent te syn. Also was den weerdigen David, die als hi van die hoover-
dighe Nichol veracht worde, soo sprac hy: Ick sal spelen, ende snooder
worden, meer dan ick ben, ende sal ootmoedich wesen in mijn ooghen.

DIE ACHTSTE LEERINGE

EN BEGHEERT NIEMANT DOOR
ijdelheyt te behaghen, oft en vreest oock nie-
mant onredelijck te mishaghen.

EEN mensche die oprecht na den geest levet, die scouwet alle woorden
Ende allen manieren, die fletterij aengaen: niet seer achtende oft hi die
mensen behaget oft mishaget: maer in allen manieren, so aerbeyt hi om
Godt te behagen. Nochtans so is hi neerstich om also te leven (also verre
alst in hem is) om goede mensen te believe. Ende eest dat hi gevoelt dat
zijn meyninge gheneycht is om die mensen te behagen, terstont so corri-
geert hi ende betert hem daer af, alleen begeerende Godt te behagen.

DIE NEGENSTE LERINGE

HET GENE DAT EEN ANDER doet oft spreect, dat en suldi niet ondersoeken oft veroordeelen, ende ghi en sult u niet becommenen met vele dinghen: achterclap en suldi selve niet spreken, oft ooc niet willen hooren.

OM dese leeringhe te voldoen, soo eest van noode, dat niemant en sal curioeselijck aenmercken eens anders manieren, ten waer dat hij moeste doen. Want die hier in curieus is: die is ongherust, suspicieus, bitter, ende lichtelijc ghestoort, ende is so seer met een ander becommert, dat hij syn selfs vergedt. Het is seer te preysen, niet lichtelijcken aentenemen quaet vermoeden, niet lichtelijc te gelooven het quaet datmen van een ander spreect, goet gevoelen te hebben van een ander, haer wercken ende woorden ten besten keeren. Een goetwillich mensch ende wiens herte ontsunct is met dat vier der liefden Godts, als hij sekerlijck weet dat een ander ghesondicht heeft, soo heeft hij met hem groot medelijden, denckende hoe groot dat die menschelijcke crancheit ende blentheit is, ende hoe groot ende fel dat oock is des duyvels quaetheit. Item hij denckt oock met wat vierighe begheerten dat die Heere begheert ende verbeyt den tijt, als die sondaer sal syn selven beteren ende keeren tot penitentie. Die ghene die tot hem niet en trect dat hem niet belast en is, die sal altijs eenen grooten vrede in hem hebben. Oock godtvruchtighe menschen wachten hen seer van achterclap te spreken, alsoo dat sy liever hebben van eens anders onvolmaectheit te swijghen dan

te spreken. Eest dat van noode is, dat sij des gelijcken moeten spreken oft hooren, so syn sy wtermaten seer neernstich, dat sy niet en seghen door een quade meyninghe, waer door datse haer conscientie mochten besmetten. Het is Godt seer aenghenaem, als iemant alsulcken quaden clap wijselijck beledt, ende tot een beter keert.

DIE TIENSTE LEERINGHE

WEEST ALTIJTS SPREECK-
saem ende saechtmoedich: van een anders
goet verblijdt u, als van u selfs goet: ende een
anders quaet suldi bescreyen: een ieghelijc
lief hebbende, niemant al is hij u oock lastich
verhatende: van niemans salicheyt wanho-
pende: een ieghelijck compassie ende mede-
lijden toonende.

HET betaempt seer dat een dienaer Gods spreeksaem wesen sal, ende
geen bitterheyt oft droeffheyt van buyten toonen, maer alle soeticheyt
ende saechtmoedicheyt, schouwende in syn woorden alle stuerheyt, niemant
vergrammende, een ieghelijck allen dienst betoonende, niemant (hoe qualijck
dat hij oock leeft) versmadende. Eest dat hij oock selve in sonden gheleeft
heeft, ende door die gratie Godts tot beteringhe gheroepen is, soo sal hij
hopen ende betrouwen, dat Godt die selve gratie oock een ander gheven
sal, want den wech der gratien en is niet besloten, oft die brugge der
bermherticheyt en is niet af gheworpen. Daerom (als ic gheseyt hebbe) nie-
mant en sal despereren oft wanhopen van een anders salicheyt: maer allen
kersten menschen die met hem gheroepen syn tot die eewighe glorie, sal hij
aensien ende lief hebben als syn broeders, aenmerckende in hem niet die
snootheyt van dit sterffelijck ende stinckende lichaem, maer die groote edel-
heyt, schoonheyt der sielen, die nae dat beelde Godts gheschapen is. Want
also edel ende groot is die siele, dat om haeren wille die coninc der coningen,

ende die Heere der heeren heeft willen mensch worden : heeft willen syn bloet voor haer storten. Daerom als hy siet dat dese onsprekelijcke schoonheyt ende grootheyt der sielen van die menschen wordet vervuylt door die sonden, dan sal hi hem grootelijc bedroeven, ende hem keeren tot Godt, hem biddende dat alle verblinde menschen mogen comen tot warachtighe kennisse der salicheyt. Item hy sal hem verblyden van een anders deuchdelijc leven, ende het goet dat hy in hem noch niet en vint, dat sal hi meynen in een ander te vinden, ende daer af sal hy dancken die groote miltheyt gods. Want aenghesien dat alle wtvercoren syn onder malcanderen een geestelijc lichaem, die edelheyt van een ledeken, die ciert ooc grootelijck een ander ledeken. Daerom so sal hi ooc verduldichlijc verdragen die onvolmaechteyt van anderen menschen, ende allen bitterheyt versoeten met een soete affectie. Eest dat hi niet heel alsulcken onverduldicheyt oft bitterheyt en can van hem verdrijven, hi en sal nochtans hier toe geen consent geven : ende al eest dat hi in die onderste crachten der sielen groote onverduldicheyt gevoelt : nochtans soo sal hy hem pijnen die opperste cracht, dat is die redene altijts te hebben onberoert, suchtende dickmael tot Godt, ende syn hulpe vierichlijc begeerende. Hij sal dencken dat hi in geender manieren Godt en sal moghen behaghen, also langhe als hy iemant verhaet : aenghesien dat de kinderen Godts van die kinderen des duyvels alleen hier door wordden onderscheyden, dat sy onder malcanderen liefde bewaren, ende dese niet. Den genen wiens sonden oft onvolmaechteyt hy vervolghet, die sal hy met goeder herten liefhebben, ende allen troost ende hulpe bewijzen : ende in geender manieren en sal hi verdragen die oneere gods, ende om niemants vrintschap willen hier in swijgen, maer met liefde herispen die gene die hier in gebreckelijc zijn. Die in eenighe vergaderinge level, daer een goede ende besette ordinantie is, die sal vredelijc daer in leven, ende in allen syn oeffeninge scouwen alle sonderlingheyt. Het goet dat hi niet en soude connen gedoen sonder Godt te vergrammen ende syns selfs conscientie te quetsen, dat sal hy wiselijc verlaten, ende hem altijts overgheven inden wille godts.

DIE ELFSTE LEERINGHE

SCOUWET DIE IJDELHEYT VAN deser weerelt: ende die wellusten des vleesch: soeckende alleen uwen troost, rust, ende blij-schap in den onsterffelijcken bruydeghom van uwer sielen.

DESE leeringhe leert ons, dat wij eere, goet, spel, ende alle ijdelheyt van deser weerelt sullen versmaden, ende ons alleen recreeren in tghen, dat God aengaet. Voorwaer die overdinct de grote edelheyt van sijnder sielen die en sal niet haest volgen die vuyle wellusten des stinckende vleeschs, weetende wel, dat hier door syn schoonheyt grootelijc vervuyt wordt. Item die dicmael over peyst die onsprekelijcke weldaeden die hij van Godt ontfanghen heeft, hoe sal hij soo ondanckbaer mogen wesen, dat hij hem sal willen vergrammen met der vuylheyt der sonden, vanden welcken hy allen goet ontfanghen heeft, van dbeghinsel syns levens, vanden welcken hy wordet so nauwe bewaert, al oft die Heere alle andere dinghen vergeten hadde, ende hy sorghe draechde voor hem alleen, vanden welcken hij oock vercoren is tot die eewige glorie. Voorwaer het is wel recht, dat wij alsulcken lieflijcken bruydegom van onser sielen, allen dienst, ende ghetrouwicheyt betoonen sullen. Wij syn hier ballinghen ende pelgrims, daeromme en behooren wij niet lief te hebben dese verganckelijcke dinghen, maer ons warachtich landt, daer den schat van onser salicheyt besloten is. Tis wel gheoorloft, somtijts eenighe wtwendighe recreatie te hanteren wt goeder meyninghe: maer hier inne met grooter nernsticheyt moet men toesien, dat den inwendigen gheest

geen hinder en neme. Want het van noode is daghelijcx spijsen ende dranc te nemen, tot behoef van onsen lichaem, soo behoort een geestelyck mensch vromelyck te vechten teghen de gulsicheyt, ende gods hulpe versoeken, dat hy hier inne niet verwonnen en blijve. Onmanierlijcke begheerte int eten sal hi scouwen, ende alle leckernije, dincende dat hi daerom eet, niet omdat hy die begheerlijckheit des vleeschs soude voldoen, maer om die nature te hulpen. Hy sal scouwen alle versaetheyt, op dat hy altijd bequaem sy tot gheestelijcke oeffeninghen. Die gene die overdinct dat Christus die sone gods met galle ende eeck heeft ghelaest gheweest, die sal lichtelyc alle leckernije verachten, ende hem in alle soberheyt bewaren.

DIE TWELFSTE LERINGE

WEEST MET LUTTEL ENDE
cleyn dingen te vreden, denckende die groote
aermoede die Christus om uwen wille ver-
dragen heeft. Een discipel sal hem verblijden,
als hy zynen meester mach naevolghen.

DIE vierich is inden geest, ende sy selven volcomelijck versmaeit, die en
sal niet soecken dat costelijck ende onmatelijck is, maer hi soect ende
bemint alle simpelheyt, tsy in cleederen, oft in spijsen, oft alle andere dingen:
als hem niet ghegeven en wordt dat hem van noode is, soo en claecht hij
niet, syns selfs begheerte altyt verlatende: snoode ende verworpen wercken
doet hy met grooter ootmoedicheyt ende blijscap: want hi stiert syn inwen-
dich ghesicht op Christum Jesum, die sy selven heeft verlaten, ende aen-
ghenomen een gedaente des knechts oft dienaers.

EEN ONDERWIJS DES GHEESTELIJCX LEVENS

NU dan, de gene die wt dese voorscreven leeringhen, groote ende merckelijcke vrucht begheert te hebben, die sal niet allen nernsticheyt syn leven hier na voegen ende schicken, dicmael dese overlesende, aensiede oft hi hier in voorts gaet. Allen syn wercken sal hij met oprechte meyninge doen ter eeren gods: want also sullen sy claer wesen ende Godt behagen, Oock soo sal hij dese altijd voegen met die wercken Christi Jesu. Ghelijck, als hi wilt ghehoorsaemheyte toonen tot synen oversten, bidden, wercken, vasten, verduelich syn in teghenspoet, eten, drincken, slapen: dit sal hy al doen in de crachte der wercken Christi Jesu, te weten overdinckende hoe dat Christus is mensche voor hem geworden, hoe dat hij synen hemelschen vader gelooft heeft, hoe dat hij gebeden, gewrocht, ghevast, gegheten, ghedroncken ende geslapen heeft. Item hy en sal hem niet toescrijven, dat hi goet van wille is, ende daerom en sal hij hem niet verheffen boven een ander: maer oock die gene die openbaer quaet syn, die sal hij in syn herte beter rekenen, dan hi is: bekennende waert dat sake dat hem de gratie gods ontrocken wordde, dat hij grootelijcker soude sondighen, dan sy: ende waert dat si alsulcken gratie van Godt ontfangen hadden als hij doet, dat sy Godt getrouwelijcker ende vierichlycker souden dienen, dan hi doet.

HIJ en sal ooc niet doen dat boven syn macht is. Als hij yet hoort oft leest van die groote ende wonderlijcke wercken van volmaecte menschen, daer af sal hij Godt dancken ende loven, ende daer door sal hi sy selven verstercken, dat hy niet en faelgere in syn oeffeninghen. Ten is een yeghelijc niet gegheven, datse de groote gave der contemplacie sullen hebben, ende een

yeghelijck en wordt niet vercosen om te sitten aen die costelijcke taefel des oppersten coninx, maer die sommighe wordden gheroepen om te staen bij der tafel: ende om ter allen dienst ende aerbeyt bereet te syne: die welcke nochtans hier naemaels inder glorien ooc met die anderen sullen aen een tafel sitten, ende die onsprekelijcke gaven der eewigher glorie smaken. Godt die Heere die en heeft niet alleen behaghen in geestelijcke oeffeninghen, maer ooc in wtwendighe wercken, die wt goede meyninge tot synder eeren ghedaen wordden. Daerom die int geestelijck leven profiteren wilt: die moet met synen roep, oft met synen staet te vreden syn, ende niet doen dat boven syn macht oft verstant is. Allen mistroosticheyt ende cleynmoedicheyt suldi van u worpen, ende ooc alle wroegen der conscientien, waer door dat die vrijheijt des geests beledt wordt, ende met een goet ende vast betrouwen alle u swaricheyt worpen op die genade ende barmherticheyt gods. Als ghij sult gaen tot die heylighe ende godlijcke tafel, in die welcke dat Christus die sone gods ende dat suyver ende onbevleect lam ghegeten wordt: dan suldi overdencken die wonderlijcke ende onsprekelijcke liefde, waer door dat Christus (warachtich Godt) mensche gewordden is, ende sy selven geoffert heeft op den outaer des cruycen, voor die salicheyt van allen menschen. Als ghi gevoelt dat ghy niet vierich ende devoot en syt, als ghi sout behooren te wesen, dan sult ghij Godt offeren voor u onvolmacctheyt, dat heylich leven Christi Jesu, ende die verdiensten Marie die moeder gods, ende allen gods lieven heylighen, ende bidden Christum Jesum, dat hij met syn verdiensten wille vercierem u aerme siele. Ende van desen costelijcken ende godlijcken maeltijt, ende die onser sielen soo seer van noode is, en sult ghi u niet ont-trecken, als ghij u gevoelt ghequelt synde met diversche tentatien, oft als ghi gheen merckelijcke devotie in u en gevoelt: want Godt die heeft meer behagen in u verduldicheyt ende ootmoedicheyt, dan inden smaec van uwer devotien.

GHY moet oock weten, dat die oeffeningen der passien Christi meer crachten hebben, dan andere geestelijcke oeffeningen, alleleens ghelijck die maer een luttel handelt olie van balsame, die behoudet by hem eenen soeten reuck: desghelijcx die de passie Christi overpeyst, al en can hij dat niet gedoen met grooter devotien, nochtans en sal hijt niet doen sonder groote vruchte.

GHJ sult u sekerlijc laeten voorstaen, datter gheen ghebet gestort en wordt in die heylighe kercke sonder vruchte. Als ghij door het wrogen van uwer conscientie niet en cundt met vrijder herten ghebidden, soo suldi terstont u scult belijden voor den Heere, ende een propoost maken van u te beteren, ende dan met een goet betrouwen, suldi u siele opheffen met bidden, ende loven, totten Heere. Ende al eest dat ghij terstont niet en ghevoelt die cracht van uwen ghebet, daerom en suldi niet meynen dat ghy niet verhoort en wordt, maer ghi sult volstantich blijven int bidden, bevelende Godt dat hij u wille verleenen dat ghi begheert, alst hem goet dunct. Want die genadige Heere, het gene dat hi geven wilt, dat stelt hi langhen tijt wt, want het ons noch niet profijtelijck wesen en soude dat te ontfanghen. Ende oock dickmael ghebeuret dat hi ons niet en gheeft het gene dat wy begheeren, maer hy geeft ons yet dat ons profijtelijcker is.

AL eest dat ghi in groote sonden gevallen syt, en wilt nimmermeer wanhopen: maer keert u terstont met allen betrouwen tot den medecijsmeester van uwer sielen. Nimmermeer en heeft hi veracht oft hi en sal nimmermeer verachten een ootmoedich herte, dat met berou ende vast betrouwen tot hem vlucht. Eest dat u niet en verdriet op te staen, het en sal hem ooc niet verdrieten u te ontfanghen. Daerom al waert dat ghy hondertmael op een ure tijts valt in sonden, also dickmael suldi oock wederom opstaen met een goet betrouwen vander bermherticheyt godts, ende op staende suldi Godt

dancken, dat hi u niet dieper en heeft laten vallen, ende niet langer en heeft laten ligghen. Want u quaetheyt ende crancheyt en can so groot niet wesen, dat si soude verwinnen die goetheyt gods. Ghi en cundt niet te vele betrouwen die goetheyt gods, also lange als ghij dese niet en misbruyct tot vrijelijcker te sondighen. Och oft ghi condet gheweten ende gevoelen in u selven, hoe dat Christus die sone gods bereet is, om te versoenen voor u sonden synen hemelschen vader. Want (als die weerdige Apostel Joannes ons leert) hi is ons advocaet, bi synen hemelschen vader, ende een versoeninghe voor onse sonden: daerom u sonden en sullen u niet wanhopich, maer ootmoedich maken. Nae die vermaninge vander scrifture: hebt van de Heere een goet gevoelen, en laet u niet voorstaen dat hi wreet is, ende onverbiddelijck, maer dat hij genadich, bermhertich, soet ende lieflijk is, tot den ghenen die goet van wille syn, ende met berou der sonden hun tot hem keeren. Als ghi dan op hem peyst, sluyt wt u alle bitterheyt, ende vrees, geloovende dat hi syn creaturen niet verachten en sal: die welcke ooc alsulcke sorchfuldicheyt tot u draecht, al oft ghi alleen op dese werelt waert. Laetse gods gramscappe vreesen, die in sonden blijven, ende gods rechtveerdicheyt niet en achten: maer de gene die wederom opstaen als sy gevallen syn, ende haer keeren tot den vader der bermherticheyt: seggende met den verloren sone: Vader ick heb gesondicht inden hemel ende tegen u, weest myns genadich: dese di moeten goet betrouwen hebben, opten Heere. Ten is niet te begripen met wat liefde, met wat begheerte, ende met wat dorst dat die Heere onse salicheyt soect: want noyt moeder en heeft haer kint soo lief ghehadt, als hi ons doet. Gheen solfer en can soo lichtelijck ontsteken wordden vanden vier, alsoo lichtelijck als Godt is bereet ons onse sonden te vergeven, also wi met berou aensoecken syn diepe bermherticheyt, ende een propoost maken om ons leven te beteren. Want (als die Scrifture spreekt) hy en begheert niet die doot vanden sondaer, maer dat hi hem sal bekeeren, ende bequaem maken om eewelijck met hem te leven. Eest dat

sake (seyt die weerdighe Apostel Joannes) dat wi ons sonden belijden, die Heere is ooc getrouwich ende rechtverdich om onse sonden te vergeven, ende ons te reynighen, van allen misdaet. Hoe dat de sonden grooter ende meerder syn die hi vergeeft, hoe vele te meer dat syn glorie ende goetheyt vertoont wordt. Voorwaer in een secrete ende groote diepte is verborgen dese fonteyn der bermherticheyt godts, wt de welcke dat so mildelijc ende overvloedelijc tot ons comen die wonderlycke wercken der genaden gods, van die welcke die wanhopich is, die verloochent godts goetheyt, ende son dicht grootelijc inden heylighen geest. Ende dit is het werck des duyvels, dat hij door syn bedrooch den ghenen die sondighen wilt, belooft ende wijs maect, dat Godt bermhertich ende ghenadich is, maer als die sonde gedaen is, dan maect hij God seer wreet ende onverbiddelijck. Maer syn valsche ende venijnick bedroch en is niet te achten.

VOOORTAEN eest dat ghi grootelijc gequelt syt, met menigerande passien, als met hooverdye, gramschap, nijdicheyt, oft der gelijcker, hieromme en sult ghy niet van u worpen die hope der salicheyt, maer gaen met betrouwen tot die opperste medecynmeester, ende begeeren van hem hulpe, ende ghesontheyt: bidt, sucht, roept, clopt aen di dore der gratien gods, ende hij sal u met allen liefden ontfangen, ende u siecten genesen. Dicmael ghebeuret, dat hi door synen onbegrijpelijcken raet sommige siecten ende ghebreken in u laet blijven, op dat ghij altijts u selven houden soudet in ootmoedicheyt, ende gheen hope stellen op ws selfs cracht oft vroomheyt. Daeromme in allen het gene dat u quellen mach, oft mistroostich maken, hebt altijts u betrouwen inden Heere: want (als die Apostel Paulus seyt:) daer en is geen verdoemenisse in den ghenen die daer zijn in Christo Jesu, dat is die niet en wandelen naden vleesch. En weest ooc niet mistroostich, als ghi voor u sonden Godt niet en condet gheofferen een ghevoelijck berou des herten: Want eest dat ghij leetwesen hebt in u verstant ende inden wille, ende

misnoeghen hebt. dat ghy teghen Godt ghesondicht hebt. dit berou is hem seer aenghenaem. al eest dat u hert heel dorre is ende sonder eenighen smaeck der devotien. Want het is een sonderlinge sacrificie voor den oogen godts. als yemant die sonden verhaedt. welcken haet is profijtelijcker dan groote ende ghevoelijcke devotie.

DOET alle goede wercken die ghi cundt gedaan. niet nochtans met alsulcker meyningen. dat ghi door u selven soudt mogen godt voldoen voor u sonden. maer alleen. op dat ghij mocht behagen uwen Heere. dien ghi door u sonden vergrampt hebt. Stelt u salicheyt (als Paulus ons leert) op dat recht der wtvercorenen kinderen. het welck wij door syn heylich bloet (dat hi voor ons ghestort heeft) vercregen hebben. In allen onse mistroosticheyt wanhopicheyt ende droefheyt. so moeten ons vertroosten die vierige ende crachtige woorden des weerdichs Apostels Paulus. di hi spreect in syn brieven tot Timotheum synen discipel. aldus: Dit is sekerlijck waer ende een dierbaer woort. dat Jesus Christus is ghecomen in die werelt. om di sondaers salich te maken. onder die welcke ick de principaelste ben. Want hij heeft syn selven gheoffert door syn doot synen hemelschen vader. op dat hi ons soude verlossen van onse sonden. ende maecken erfghenamen des eewichs levens. want door syn doot. so heeft hy die eewighe doot verwonnen. ende door syn verrijzenisse. syn wi ooc mede verresen. ende met hem sitten aen die rechtezijde syns vaders. want het hoofd en can sonder het lichaem niet ghewesen.

EEST dat u die vyant vervolcht. ende u grootelijc quelt met syn quade ende onbehoorlijcke becoringen. dat en suldij niet seer achten. oft daerom en suldij niet mistroostich wesen. want allen het gene dat ghi lijdt tegen uwen wille. dat en mach u niet hinderen. Dat loos ende venijnich serpent en sal nimmermeer ophouden. om ons te quellen. ende te brengen tot sonden: het

welcke hi doet in diversche manieren, somtijts van buyten, somtijts van binnen, somtijts door voorspoet, somtijts door teghenspoet, somtijts door onmanierlijcke blijscap, somtijts door onmatelijcke droefhey. Daeromme sult ghy altyts waken, ende u inwendige ooghen altyts open hebben, om die looshey ende die lagen des vyants te scouwen. Tis wel waer dat wij altyts moeten neernstich syn, om die tentatien des vyants te wederstaen, maer nochtans is dit principalijck van noode, int beghinsel der tentatien. Want dese maniere plach die vyant te houden in syn tentatien, dat hi yerstmael een simpel ghedachte om yet te begheeren ons ingheeft, daer nae als hij siet, dat wy hier inne behaeghen hebben, dan ontsteect hij ons begheerte al meer ende meer, ende houdt die als met stercken banden ghevanghen. Eest dat wij hem niet en wederstaen, als wij noch vrij ende los zyn, voorwaer als wy van hem gebonden syn, so sullen wy ons seer qualijc connen te weer stellen. Soo moeten wy dan int beginsel der tentatien hem vromelijc wederstaen, niet in ons selfs macht betrouwende, maer alleen in die hulpe ende ghenade godts. Want als Davidt seyt: Ten si dat sake, dat die Heere beware die stadt, te vergheefs soo waken si diese bewaeren. Daeromme moeten wy altyts wacker wesen, ende waeken, om die ierste becinghe des vyants te aenmercken. Ende al ghebeuret oock dat ghy valt, ende verwonnen wort van hem, en wilt die schult op niemanden worpen, dan alleene op u selven, ende staet terstont op, ende wapent u vromer ende stercker dan ghy te voren ghedaen haddet. Want ghelijc als men in tijts die plaesteren op die wonden leet, soo sal het vleesch lichtelijc wederomme by een verghaderen, maer als men te langhe beydt, so synse qualijc te ghenesen: also ooc als ghij ghesondicht hebt, terstont keert u tot penitentie, soo suldi u ierste gratie lichtelijc wedercrijgen: maer eest dat ghi langhen tijt in u vuylichey blijft liggen, ende laet u selven daer inne verrotten, so en suldi niet wel connen opgestaen, want u cracht sal u benomen syn, ende dat swaer pack der quader gewoonte, sal u also beswaren, dat ghi u niet wel en sult connen beroeren, om op te staen.

EN maect geen bestant met uwen vijant, maer tot allen tijden syt bereet om vromelijc tegen hem te vechten. Want gelijc hij niet en cesseert om ons te verwinnen, ende (als Petrus ons leert:) gaet om nacht ende dach, als eenen brieschenden leeuw om ons te verslinden: also oock en behooren wi niet op te houden, van waken, van vechten, van bidden, ende van alle andere goede geestelijcke oeffeninghen, waer door dat wy syn crachtelijcke boosheyt moghen verwinnen.

BOVEN al so suldy dagelijcx nernstich wesen, om die beestelijcke beroerten der gramschappen te wederstaen, want dese benemen ende berooven ons van onsen inwendigen vrede, ende syn dickmael een groote oorsake tot groot quaet. Gheen remedie en is so crachtich om te bedwingen dit quaet, dan als men overpeyst die onsprekelijcke verduhdicheyt ende saechtmoedicheyt Christi Jesu, die hij in allen sijn conversatie, ende principalijc in syn alder bitterste passie getoont heeft, als hi hem heeft laeten vangen, smijten, bespotten, ende heeft hem laten leyden ter doot, als een onnoosel lammeken niet open doende synen mondt, om eenighe wrake over syn vyanden te versoecken by synen hemelschen Vader, maer ter contrarien voor hen biddende: dat si mochten vergiffenisse vercrijghen, van dat onsprekelijc ende onbegrijpelijk quaet, dat sy over hem deden.

DER gelijcker ooc so en is daer geen crachtigher remedie om alle hooverdije in ons te breken ende van ons te verjagen, dan als wi overdencken aendachtelijc syn groote ende diepe ootmoedicheyt. Want hy en heeft sonder sake niet gesproken: Leert van my, want ick saechtmoedich ende ootmoedich ben van herten. Het is wel seer onredelyck ende onbetaemelijck, dat een knecht sal hooveerdich syn, als syn heere soo grootelijc hem verneerdert heeft, oft dat hem een discipel sal verheffen boven synen meester.

DIE opperste leeringhe van het geestelyck leven is hier inne ghelegen, dat wi onsen meester Christum Jesum sullen volghen in syn diepe ootmoedicheyt. Tensy dat sake (seyt hy int Evangelio) dat ghi cleyn syt, dat is ootmoedich, ghy en sult niet comen tot dat eewich leven. Hoe dat een mensch ootmoedigher is, hoe dat hi Godt naerder is, ende hoogher sal wesen in die eewige glorie. Wie is (seyt die Propheet David) als die Heere, die int opperste en int hoogste woont, ende nochtans aensiet het nederste.

HET is al anders bi den oppersten Heere, dant is bi de princen oft Heeren van deser werelt. Dese en sien anders niet aen dan hoochheyt, edelheyt, wijsheyt: op die aerne ende onedele menschen en willen si niet sien, maer Godt, in wiens machte dat al is, tsy inden hemel, oft inder aerden, die aensiet het ghene dat op deser weerelt verworpen oft veracht wordt: ende syn meeste behagen heeft hi in aerne, simpele, ende ootmoedighe menschen. Salich syn sy, die de menschen voor dwaesen houden, ende van Godt wijs worden gerekent.

EN wilt niemanden versmaden, maer reket een yeghelijcken in u herte lbeter, wijser, ende profijtlijcker te syn, dan ghi syt. Want al eest dat de sommige nu quaet syn, nochtans door die gratie gods so mogen si op een ure tijts goet worden. Ende dickmael gebeuret, dat de gene die onvolmaect ende seer cranck in deuchden scijnen te wesen, dat die sonderlinghe verborgen deuchden in hen hebben, waer door dat sy Godt seer wel behaghen.

EN wilt niemant veroordeelen, op dat ghy niet veroordeelt en wordt. Hebt dat ghevoelen in u, datter gheen sondaer soo groot en is, hi en soude heylichlijcker leven dan ghi doet, waert dat sake dat hi die gratie van Godt ontfangen hadde, die ghi ontfangen hebt.

DE ghene die u seggen u gebreken, hoort die gheerne ende verduldich-
lijc, denckende dat sy beter verstant hebben, dan ghij doet, ende oock
beter sien u ghebreken, dan ghij selver doet.

ALLEN teghenspoet onfanget van Godt als een costelijcke ghifte: denc-
kende dat u gheen verdriet ter werelt en mach toecomen sonder die
wille Godts. Doen die boose vyant den heylighen man Job allen syn goet,
ende sijn kinderen ghenomen hadde, so en heeft hi niet gheseyt: die Heere
die hevet ghegheven, ende die duyvel die hevet ghenomen, maer wat sprack
hij? Die Heere die hevet ghegheven, ende die Heere die hevet genomen:
alsoot den Heere ghelieft heeft, also eest gheschiet, den naem des Heeren
moet ghebenedijt sijn.

EN wilt u niet stooren tegen die gene, die u quellen, maer denct dat si
dienaers syn van die godlijcke voorsinnicheyt, daeromme hebt hen lief,
ende weest Godt danckaerich.

ALS ghij verlast syt met tentatien, met teghenspoet, ende met eenighe
quellinghe, daerom en sult ghi niet mistroostich oft wanhopich syn,
maer ghi sult swijghende verwachten het eynde, dickmael segghende metter
herten: den wille godts moet gheschien, die welcke nimmermeer en can quaet
gewesen. En weest nimmermeer wanckelbaer in u goet propoost, al eest dat
Godt die Heere u laet blijven in diversche temptatien, maer dinct, dat hij u
hier door wilt suyveren, reynigen ende proeven, oft ghij hem wt goeder her-
ten liefhebt. Ghij moet daer toe neernstichlijcken aerbeyden, dat ghi uwen
wille altijs worpen sult onder den wille gods, ende dien altijs naevolghen,
ghelijck die scaduwe het lichaem naevolcht. Eest dat sake dat ghi in deser
manieren ws selfs affectien ende ws selfs sinne om gods wille afgaet, ten is
niet sprekelijc, wat ruste ende vrede dat ghy hebben sult, alsoo dat ghi op

dese weerelt woonen sult, als in een paradys. Want die onredelijcke ende verkeerde liefde, daer ghi u selven mede soect, ende u selven lief hebt in u selven, niet in Godt, dese alleen die turbeert u siele, ende vervuyt se ooc, als dat sy niet weerdich oft bequaem en is, vanden oppersten bruydegom bemint te syn. Daeromme hoe meer dat dese ongescicte liefde in u versterft, hoe vele te meer dat andere sonden ende ghebreken in u vergaen sullen.

ONREDELIJCKE ende onmatelijcke droefheit suldij altijts van u worpen, want dese beledt grootelijck die gherusticheyt des herten. Ten behaecht Godt niet, dat wy so bevreest sullen syn, al oft wij ons salicheyt terstont verloren hadden, als wi in eenighe sonden ghevallen syn, oft dat ons Godt verworpen wilt, als wij hem vergheten hebben. Door alsulcke cleynmoedicheyt comt dickmael veele quaets, ende groote dwalinghen. Daerom in alsulcken noot behoort een mensch terstont te loopen tot Godt, overdencende syn groote genade ende bermherticheyt, ende hier mede hem selven heel overgeven in die ghenadige handen gods, wiens principael werc (als die Scrifture leert) is bermherticheyt.

OCH wat ruste, wat vrede soudij in u selven gevoelen, waert dat Godt die Heere u herte alleen bewoonde. Want alsoo langhe als u herte niet vrij en is van alle andere tijtelijcke begheerten ende ghepeysen, alsoo langhe als ghi ws selfs wille liever hebt, dan den wille godts, soo en condij hem niet heel aengehanghen. Daerom salich is hi, die van binnen so naect is, ende soo sy selven wtghegaen, dat hi noch door eenighe schaede oft schande en wordt gheturbeert, noch om eenich profijt, of voorspoet, en wordt onredelijck verblijdt: die alle dinghen ghebruyct met ruste. Wat vrede sal desen mensche in hem selven gevoelen? Voorwaer alsoo grooten vrede, dat die metten monde niet en is wt te spreken. Door desen vrede wordt de siele heel ghetrocken tot haer binnenste, ende vergheet alle

tijtelijcke dinghen, alleen rustende vredelijc ende blijdelijck in den Heere.

DAEROM, hoe dat u herte min becommert is met verganckelijcke dinghen, ende hoe u affectie simpelder is, hoe dat ghy lichtelijcker ende salichlijcker sult Godt dienen. Allen het gene dat buyten Godt gesocht wordt, dat turbeert die siele, ende en versacitse niet. Want Godt alleen die versacit u begheerte, ende in Godt alleen suldij rust ende vrede vinden.

HIJ is dat opperste goet, die opperste schoonhey, die opperste wijshey, die opperste blijschap, waer in dat de mensche moet alleen syn rust soecken. Ende dat is tghene dat ons van Godt gheboden is, te weten, dat wij hem sullen lief hebben boven al, wt allen ons herte, wt allen ons verstant, ende wt allen onser sielen.

WEEL die mensche die Godt niet lief en heeft. Want nimmermeer en is hij gerustich, nimmermeer en is hy in syn selven te vreden: ende want hi gheen ruste noch gheenen troost en vindt in Godt, soo soect hy syn recreatie ende syn ghenuechte in die weerelt, dat is in verganckelijcke, tijtelijcke, hinderlijcke, ende vlieghende blijschap. Daerom allen het ghene dat u herte mach verstroyen ende bevanghen, dat suldij terstont van u worpen, als onredelijcke liefde oft begheerte tot eenighe menschen, oft oock tot eenighe dinghen van deser werelt, want Godt die wilt het herte alleen besitten ende bewoonen. Sone seyt hi door den Propheet, geeft my u herte, dat is, stelt u affectien, u begheerten, u liefde alleen op mij. Niemant en can twee heeren ghedienen, dat is Godt ende de werelt. Daer de liefde godts die overhant heeft, daer en heeft de liefde des weerelts gheen plaetse. Die opperste bruydegom die wilt dat syn bruyt sal wesen heel reyn, niet beelast met een ander liefde. Daer om o weerdige bruyt Christi Jesu, ghewasschen met syn dierbaer bloet, offert hem u herte gheheel ende gansch, hebt hem

alleen puerlijck lief, en deylt u liefde niet in twee, maer in alle dinghen, tsy inwendighe oft wtwendighe, weest neernstich om uwen bruydegom te behaghen.

GHJ en sult niet begheeren dat yemant sonderlinghe liefde oft affectie tot u hebben sal, maer ghi sult begheeren ende oock hier toe aerbeyden, dat Godt van alle menschen mach gheeert ende bemint syn.

EN wilt niemants lichamelijcke teghenwoordicheyt grootelijck begheeren, ten sy om geestelijcx profijts wille, dat is om een ander te wijsen den rechten wech der deuchden, oft van een ander die te hooren, nochtans so moet hier inne alle ongerusticheyt ghescondt syn. Want gheen werck en can seer deuchdelijc oft ooc profijtelijck ghewesen, dat eenen mensche berooft van den inwendighen vrede, in den welcken dat Godt die Heere alleen woonendt is. Daerom, eest dat ghij die menschen gheestelijck ende goddelijck lief hebt, soen sult ghij haerlieden lichamelijcke teghenwoordicheyt niet seer begheeren. Want alle menschen die ghi in Godt lief hebt, die sullen altijs gheestelijck bij u wesen,

BOVEN al en is u gheen dinck soo seer van noode, als dicmael ende vierichlijck te bidden. Want t ghebet is een stercke ende onverwinlijcke waepen, een seker toevlucht in allen periculen, in allen verdriet, in allen noot. Het ghebet suyvert de siele, het keert die vraeke Gods van die menschen, het verwervet die gratie Godts, het bluscht vleeschelijcke begheerten, het bedwinct die onredelijcke passien, het verwint den vyant, het verjaecht de droefhey, het brengt den inwendigen vrede, het verjaecht die duysterhey, ende verlicht die siele, het vereenicht die menschen met Godt. Salich sydij, eest dat ghi smaec vindt int bidden, ende principalijc als ghi becommert syt metten geestelijcken ende goddelijcken dienst, dat ghi daer meucht sien ende smaken hoe goet ende soet dat de Heere is. Want den

sanc der Psalmen is die gheestelijcke rust der sielen, een onsprekelijcke blij-
scap des herten, eenen troost van allen droefheyd, hij verjaecht die vyand-
den, hi doet open den hemel, ende hier in is principalyck gheleghen den
troost, die blijschap, ende die ghenoechte van alle gheestelijcke menschen.

STAET inden dienst Gods met reverentie, met devotie ende aendach-
ticheyt, niet anders, dan oft ghi stont inden hemel voor die heyliche
Drievuldicheyt, ende voor alle die schaeren der Ingelen. Worpt van u allen
mistroosticheyt, alle weerlijcke ende tijtelijcke ghepeysen, ende bewaert u
herte los ende vrij van allen het ghene dat den dienst gods niet aen en gaet,
op dat ghij niet en hoort tghene dat Godt doorsynen Propheet ghesproken
heeft: Dit volck eert my metten monde, maer hun herte is verre van my.
Alsoo langhe als ghij ghetrouwelijcken Godt dient, alsoo langhe sult ghy u
vinden, wassende ende groeiende inden gheest: verflaut ghi inden dienst
gods, soo sult ghi verflauwen, verdroogen ende verswijnen in u selven. Het
ghebet ende den gheestelijcken sanck, is het leven der sielen.

ITEM soo raede ick oock, dat ghi u selven dickmael oeffenen sult in allen
Ihet ghene dat Christus die sone gods voor ons gedaen, gesproken, ende
gheleden heeft. Want in geen dinghen en sult ghij vinden soo stercke ende
bequaeme remedie teghen alle ydelheyt, teghen alle passien, tegen alle ten-
tation, tegen alle mistroosticheyt, als int leven Christi Jesu onsen salich-
maker. Wt dese oeffeninghe wordt die siele grootelijck gesuyvert van allen
vuylicheyt der sonden, ende verlicht met dat goddelijck licht. Want Chris-
tus is dat verslindende vier (als die Propheet seyt) verslindende ende ver-
teerende alle vuylicheyt der sonden: ende hi is een licht, verlichtende allen
menschen die de gratie gods metter herten versoecken. Daerom verkeert
ende oeffent u dickmael ende vierichlijcken in dat puer ende goddelijck
leven Christi Jesu, soeckende daer inne gheestelijcke leeringen, om u leven

daer na te voeghen, soeckende daer inne eenen troost in allen teghenspoet, een stercke hope ende betrouwen van die goetheyt ende barmherticheyt godts.

DIT leven Christi Jesu hebt alijts besloten in u herte, als een costelijcke peerle, als eenen rijcken schadt, waer wt dat ghi nemen sult alijts exempelen des gheestelijcx levens.

GHJ en sult die historie des levens Christi Jesu niet slappelijc overlesen. Goft overdincken, maer met grooter aendachticheyt, met grooter viericheyt, alleleens als oft ghy teghenwoordich waert, oft metten oogen aensaecht, tghene dat Christus ghedaen ende ghesproken heeft. Overlegghet met grooter danckaerheyt, ende prentet diep in u herte, want alle syn wercken ende syn woorden, syn eenen troost ende versterckenisse van onser ellende, ende verdriet, daer wy op dese onsalighe weerelt mede belast syn,

GHEEN beneficie oft weldade en heeft Godt die Heere Christus ons meerder betoont ende ghegheven, dan als hy voor des menschen salicheyt mensch heeft willen worden, ende daer nae die bitter doot sterven: Daeromme eest wel redelijck dat die menschen sullen dit groot werck dickmael overlegghen, ende Godt met allen die crachten der sielen loven ende dancken. Maer principalijck ende boven al soo oeffent u in dat onsprekelijcke swaer lijden Christi Jesu, ende wascht u in dat bloet des onnoosel lamme-kens, nemende daghelijcx een puntken van synder heylicher passien voor oogen. Te weten den eenen dach suldijs voor u nemen ende overdincken, hoe dat Christus die sone godts heeft in dat hoofken synen hemelschen vader ghebeden, met alsulcker viericheyt, benautheyt, anxte, ende droefheyt, dat syn gebenedijde bloet wtgeborsten is wt allen syn lichaem in die plaetse van sweet. Desen onsprekelijcken strijt suldijs den heelen dach draghen in u herte, ende dickmael met een vierige affectie Christum hier af loven ende

dancken, ende bidden hem dat hij door syn genade u wil vertroosten ende verstercken in allen het ghene dat u mach contrarie ende lastich wesen. Den anderen dach suldi over legghen, wat die soete heere voor u gheleden heeft, doen hij van Judas synen discipel verraden wordde, ghevanghen ende gebonden ongenadelijc. In deser manieren suldi deylen dat wonderlijck werck des lijdens Christi Jesu, ende climmen met die geestelijke bruyt op den palmboom des cruyce, ende plucken daer af die soete vruchten, waer mede dat ghi u siele sult spijsen ende verstercken, om dat cruyts der tribulatiën met uwen bruydeghom Christo Jesu vromelijck te draghen.

GHJ sult ooc neerstich wesen, om altijts ghereet te hebben sommige vierige ende cleyne gebedekens, door de welcke ghi uwen geest sult dickmael op stieren tot Godt, ende bewaeren van alle wtwendighe verstrooytheit. Ghelijck in deser manieren: O myn siele, siet uwen Godt, uwen scepper, uwen verlosser, die u sonden afwascht, die u heylich maect, siet u ghesontheit, u leven, siet u opperste goet. O soete Jesu, Coninc der opperste glorie, ick aenbidde u, ende gebenedijde u, die mi so lief gehadt hebt, die voor mij soo wonderlijcke dinghen ghedaen ende gheleden hebt: weest toch genadich mi sondige mensche, suyvert mij, versterct mij, leert mij, verlicht mij. Och oft ick hier voormaels niet so ondancbaer gheweest en hadde, als ic geweest heb, of ic u nu cost behagen, oft myn quade passien in my ghestorven waren, oft ghij alleen in myn herte woonde, oft ick alle vergancelijcke dinghen cost versmaden, oft ick u alleen sochte, ende mynen troost, myn recreatie, myn ruste in u sochte, oft ick u alleen lief hadde.

O ghenadighe Heere, wanneer sal dit wesen? wanneer sal ick met simpelder herten u lief hebben? wanneer sal ick u met een geruste ende stantaf tiger conscientie dienen? wanneer sal mynen gheest met u vereenicht syn? wat eest toch, dat ick sonder u begheere? oft wat mach mij te baeten comen sonder u? Ghij syt alleen die my versaeden mach. O myn Godt, o myn

liefde, o myn begheerte, o myn toevlucht, mynen troost, hope, betrouwen, vrede, verlichtinghe, myn blijscap, myn soeticheyte, mynen schadt, ende alle myn goet, wanneer sal ick u aenschouwen? wanneer sal ick by u wesen? wanneer suldij my wt dese ellendighe weerelt tot u nemen, wt dit jammerlyck ende verdrietich gevanckenis? wanneer sal die schaduwe van deser sterffelijckheyte voorbij ghaen, ende dien schoonen dach der eewicheyte op staen? wanneer sal ick ontbonden wesen van desen stercken bandt des swaeren ende stinckenden lichaems, op dat ick eewelijck mach met u syn, ende u inder eewicheyte loven. O myn Godt, ontfermt u myns, want myn siele stelt allen haer betrouwen gheheel op u.

SIET in deser manieren mach een yegelijc synen gheest verwecken ende ontsteken tot die liefde gods: het welck voorwaer een groot behulp is, om voorts te gaen in een gheestelijck leven. Maer nochtans de gene die nu corts yerst ghegaen is wt Egypten, ende noch vervuyt is met die onsuiverheyte der sonden, die en sal niet ontschamel syn: dat is, hij en sal alsoo terstont niet vliegghen om synen bruydeghom te omhelsen ende te cussen: maer hi sal yerstmael sitten aen die voeten des Heeren, afwasschende dat slijck der sonden, syn conversatien voegghen nae die gheboden ende wille godts, syn quaede passien ende gheneychtheden breken ende sterven, ende syn leven voegghen tot alle manierlijckheyte, ende daer nae met schaemte ende ootmoedicheyte hem selven ophellen om synen oppersten Coninck te omhelsen. Die ootmoedicheyte is in alle gheestelijcke oeffeninghen boven al van noode, ende wtermaeten seer behaecht Godt die gheestelijcke bruyt, als sy met scaemte, met manierlijckheyte haer wercken wtwendighe oft inwendige doet, daeromme wordt sy inden gheestelijcken sanck ghelijct by een turtelduyve. U wanghen seyt hi, die syn als een turtelduyfken: waer in dat hi betoont de schamelheyte ende ootmoedicheyte van synder vriendinne.

GHI sult ooc nernstich wesen om alle dese wtwendige creaturen te ghebruycken tot profijt van uwer sielen, ende om uwen gheest te ontsteken tot die liefde godts. Want inder waerhey, eest dat sake dat wy die creaturen wel willen aenmercken, wij sullen bevinden datse onsen geest wonderlijcken sullen trecken om Godt te loven ende te dancken. Want alle dese gansche weerelt, is als eenen boeck, gescreven met die vingheren gods, in de welcke, elcke creaturen syn als figuren van diversche letteren. Daeromme ghelijck die ghene die gheen letteren en kendt, al eest dat hy den boeck open doet, hi siet wel die figuren van den letteren, maer hy en heeft daer af gheen verstant; desghelycx oock die ghene die niet en verstaet dat Godt aengaet, die siet wel de wtwendighe gedaente der creaturen, maer hij en begrijpt niet dat inwendich verstant dat daer inne besloten is. Maer een geestelijck mensche, wiens inwendighe ooghen open syn, als hy dat wtwendich godts werck aensiet, soo aenmerct hy hoe wonderlijc ende machtich dat hi is, die dit geschapen ende ghemaect heeft: ende door die schoonhey der wtwendighe creaturen, soo keert hij syn verstant tot die alder opperste ende hoochste schoonhey, waer wt dat die schoonhey van alle dinghen wtspruyt, als wt een fonteyne. De ghene die in dese soete ende genuelijcke contemplatie hem selven dickmael oeffent, dien schijnen alle dinghen te wesen als een groot ende excellent mirakel, als sy inder waerhey oock syn, alsoo dat hi met den Propheet David roept: O Heere hoe groot ende wonderlijck syn u wercken? allen het ghene dat ghi ghemaect hebt, dat hebt ghy ghemaect met grooter wijshey, ghi hebt mi verblijdt in u schepsel, ende in die wercken van uwen handen soo sal ick mi verheugen. Want inder waerhey so en eest gheen minder mirakel dat die vochticheyt des wijngaerts jaerlijcx verandert in wijn, dan dat in Cana Galilee het water (door Christus ghebodt) in wijn is verandert: ende het is meer te verwonderen dagelijcx te maken die niet gheweest en hebben, dan vander doot te verwecken, die eens gheweest hebben.

DAER en is gheen creatuere soo cleyne ende soo verworpen, in die welke men sal bevinden drie groote dinghen, te weten die machte, wijsheyt, ende goetheyt Gods. Daeromme (als Paulus die werdige Apostel ons leert) Godt die wordt bekend door het ghene dat hy gheschapen ende ghemact heeft: dat is, syn machte, syn wijsheyt, syn voorsienicheyt ende syn onsprekelijcke goetheyt wordt ons hier door gheleert, want hy alle dese groote dinghen gheschapen heeft alleen met eenen worde, ende want hijse gheschapen heeft tot behoef, tot solaes, tot profijt der menschen. Sijn groote machte, die toont die menichfuldichheyt der creaturen: syn wijsheyt, die schoonheyt ende forme der creaturen: sijn goetheyt het profijt dat ons hier wt compt.

DIT aenmerckende, sult ghi somtijts bij u selven segghen: Och hoe machtich, hoe groot is hi, die dese groote dingen gescapen heeft. Och hoe goet ende milde is hij, die alle dese dinghen mi mildelijck ghegeven heeft.

ITEM als u yet te doen staet, dattet lichaem aengaet, te weten, eten, drincken, slapen, rusten, maect altijts ierstmael hier in u intentie ende propoost recht, te weten dat ghij dit sult doen ter eeren godts. Want ghelijck Godt misnuecht een werc hoe groot dattet is, alst niet ghedaen en wordt tot sijnder eeren, also ooc al schijnt een werck cleyne in hem selven te wesen, nochtans als die intentie suyver is, soo wordt dat groot ende costelijck gerekent voor den oogen godts, die de meyninge meer aensiet, dan het werck.

HET vrouwken (int heylich Evangelie) en gaf maer twee slechte mijten voor een offerande, ende haer ghifte heeft Christus grooter ende meerder gheacht, dan alle die groote offeranden die de rijcken gaven. Hieromme sprack Paulus: Allen het gene dat ghi doet, dat sult ghi doen inden naem

gods. Ende in dese maniere, als hi op een ander plaetse seyt, so sijn alle dingen den mensche behulpich totter deucht.

SALICH is hi dan, die hem selven hier inne neernstichlijck ende vierichlijc oeffent, ende al eest dat sake dat hi hier in niet en can so haestelijck smaec ghevinden als hy wel begheeren soude, nochtans altijs blijft hi goet van wille, ende pijnt hem daghelijcx in dit godlijck werck te oeffenen. Den goeden wille is eenen onsprekelijcken schadt, ende also grooten schadt, dat de heel weerelt en is bi desen niet te ghelijcken.

ALLE de ghene seyt Christus, die heeft, die sal ghegheven worden, ende sal veroveren. Dat is, de ghene die eenen goeden wille heeft, die is altijs bequaem, om die gaven godts te ontfanghen. Want die milde handt gods en sal nimmermeer ophouden van gheven, alsoo langhe als het herte des menschen vervult is met eenen goeden wille. Vrede is den menschen gheboodtsapt van die Inghelen, die goet van wille syn.

OCH oft die liefde gods, ende die versmadinghe van deser werelt soo diepe waer in u gheplant ende ghewortelt, dat ghi mocht spreken met die Apostel Paulus: Ick begheere ontbonden te wesen, ende met Christo te syn. Want daer en is gheen dinck op der werelt, dat een gheestelijcke ende devote siele meer verblijdt, dan die hope die sy heeft van dat toecomende leven der heylighen, daer geen vreese meer en is, gheen perijckel, geen anxte, gheen sonde, gheen veranderinghe, maer anders niet dan een volmaecte bernende liefde tot Godt, om hem te loven ende te dancken. Het welck, want in dese verduysterde werelt niet perfectelijck gheschieden en can, soo verwachten ende snacken die heylighen nae de doot van desen lichaem. Want sy gevoelen hoe swaer dat den winter van dit sterffelijck leven is, ende daeromme soo begheeren sy met grooten dorst den genoech-

lijcken somer van dat eewich leven. Inder waerheit, dit leven en is anders niet, dan eenen winter, het welck soo coudt ende vervrosen is van de liefde godts, soo duyster is, van menigherande dolinghen, ende soo grootelijck gheperst ende ghequelt wordt van alle tentatien, verdriet ende lasten: daerom die in desen winter ghequelt ende belast worden, die sullen inden toecomenden somer grootelijck verblijdt worden. O salighe ure ende ghenuechlijcken tijt, als die hemelsche bruydeghom syn lieflijcke bruyt sal te ghemoet comen, als si sal verlaten den stinckenden kercker van desen lichaem, ende sal haer soetelijcken toespreken ende segghen: Staet op, ende compt haestelijcken tot my, mijn lieve bruyt, want den winter is nu voor leden, den reghen is ghepasseert, die schoone bloemkens syn in ons lant ghesien, den wijngaert heeft synen reuck ghegheven, die stemme der turtelduyfkens is by ons ghehoort. Compt tot mij myn alderlievste, en weest niet bevreest, compt tot mij, den welcken ghy ghetrouwelijcken ghedient hebt, ontfangt die croone, die glorie, die ick vander eewicheyt tot uwer jeucht bereyt hebbe. Als ghi die weerelt niet en bemint, soo en suldijs u niet verschroomen van die doot: dat is, sijdijs in u selven ghestorven, van alle quaede passien, ende ghi en stelt u herte niet op de ghenuechte van deser werelt, so en suldijs van die lichamelijcke doot niet bevreest wesen, maer ghij sult u meer verblijden, als dat ghi sult verlost worden van die swaer ende stercke banden van deser sterffelijckheyt, ende verdriet van deser werelt. Maer nochtans al eest dat ghi dese weerelt niet lief en hebt, nochtans gevoeldij in u noch eenighe vreesse ende anxte, als dat ghi onseker syt, hoe dat Christus u ontfanghen sal, als ghy van deser weerelt sult scheiden, want niemant en weet oft hij weerdich is van Godt ghepresen te syn, oft verhaedt. Van dese dinghen en derft ghij gheene kennisse hebben, laet u ghenoech syn, dat ghy eenen goeden Heere hebt, die de sonden goedertierlijck vergheeft, ende die u mach ende oock wilt salich maken, eest dat sake dat ghi u betrouwen op hem stelt, ende niet op u verdiensten. Ghi moet een

betrouwe nemen, wt die groote goetheyt van die barmhertighe Heere Jesu Christi, die hem selven gheoffert heeft sijnen hemelschen vader, voor een versoeninghe van die sonden des menschen. Maer nochtans soo moeit ghi altijts waken, ende hebben in u handt barnende keersen, dat is, deuchdelijcke ende goddelijcke wercken, op dat ghi mocht ghereet wesen teghen dat die Heere comen sal, ende hem open doen die dore als hij cloppen sal. Maer boven al so sult ghi allen neernsticheyt doen om u selven te reynighen, ende te suyveren als den laetsten tijt ws levens naeckende is: te weten, dat ghi sult u herte ontlossen ende onbecommert maken van alle sorghen ende becummeringhe van deser weerelt, ende met allen viericheyt ende betrouwen soo geeft u siele over in die handen godts.

OVERDINCT die bitter passie Christi Jesu, druct ende perst aen u herte syn heylich cruys, wascht u in die roode ende bloedighe wonden Christi Jesu, ende bidt dat ghenadighe lammeken, dat op hem ghenomen heeft die sonden des weerelts, dat hy met syn heylich bloet wille afwasschen allen u sonden. Al eest dat sake dat u die pijn der siecten seer swaer valt, blijft nochtans altijts stantaflich in die salighe hope, die ghy hebt in die verdiensten Christi Jesu, segghende dickmael die woorden die Christus ghesproken heeft, doen hy was bevanghen met die onspreekelijcke droefheyte, ende met dien grooten anxt die de menschelijcke nature in haer ghevoelde: Vader uwen wille moet gheschieden. Want aldus soo sult ghi eenen onspreekelijcken vrede ende ruste in u gevoelen, ende ghi en sult die lichamelijcke doot niet swaer achten, oft onverduldichlijck verdragen, aenghesien dat Christus die sone Godts selver heeft de doot ghestorven. Eest dat die vyant u grootelijcken quelt met diversche tentatien, ende soude u gheerne brengen tot desperatie ende wanhopicheyt, soo sult ghij met allen betrouwen hem te voren worpen het ghene dat de gratie Godts in u ende om uwen wille ghewracht heeft, maer principalijck die ghebenedijde passie Christi

Jhesu, ende de doot des salichmakers des werelts. Want ghy moocht vrijelijck (altijts nochtans met ootmoedichheit) u selven toescrijven, dat Christus voor u ghedaen ende gheleden heeft. Om u salicheyt is hy mensche ghewordden, tot uwen profijt heeft hi ghearbeyt, ghevast, ghewaect, ghebeden, gheleden, ghestreden, syn bloet ghestort, verresen vander doot, ende opgheclommen tot inden hemel.

EEN SCHOON ENDE VIERICH GHEBET

GHENADIGHE GODT ONTFERMPT mijnre nae u groote bermherticheyt, ende nae de menichfuldicheyt van uwer bermherticheden, waschet wt myn sonden. Ick aerme wormken ende onsalich sondaer, aenbidde u met devoter herten, ende met alle viericheyt dancke ic u o hemelsche vader, die door uwen eenighen sone onsen Heere Christum Jhesum hebt ons ghesocht, doen wij verloren waren. Ick dancke u voor u onsprekelijcke liefde die ghij tot ons ghehadt hebt, waer door ghi uwen eenighen sone hebt willen senden wt den schoot van uwer Godtheyt, tot dit dal van alder onsalicheyt, om dat hij die sondaren soude salich maken. Ghij hebt hem ghemaect een hermaker der sielen, dat alle de gene die in hem ghelooven, ende door warachtighe liefde hem willen behaghen, souden vercrijgen dat eewich leven. Ghij hebt hem ghesonden als een warachtich doctoer ende leeraer der waerheyt, die alle dolingen soude verjagen, ende onse herten verlichten met die waerachtighe waerheyt. Ghij hebt hem gesonden als een leytsman, die ons soude toonen den rechten wech, ende in hem bewijzen die exempelen der warachtigher duechden. Ghij hebt hem gesonden als een stercke hulper, die den prince der duysternisse wt syn rijck verjaecht heeft, ende heeft door syn cracht open gedaen de poorten des paradijs. Myn hemelsche vader, ic aerme dienaer love ende dancke u, voor syn heylighe gheboorte, voor syn willighe aermoede, voor syn godlijcke conversatie, voor syn bitter doot, voor syn gloriose verrijsnisse, ende voor syn

heylyghe leeringhen, ende exempelen die hy ons betoont heeft. Ic dancke u voor dat Sacrament van synen heylyghen lichaem ende syn dierbaer bloet, waer mede dat wy ghespijst, ghewasschen, gheheylicht, ende deelachtich worden van synder goetheyt. Ick dancke u dat ghi my door het heylich doopsel hebt ghesuyvert van de erfsonde, ende een rechte ghelooove ghegeven hebt, ende van joncx altijd bewaert hebt, ghevoet hebt, ende ghegeven dat my nootlicj was. Ick dancke u dat ghi mi van mynen kindtsche daghen levende in alle sonden verdragen hebt, verwachtende den tijt, dat ic soude moghen bekeert worden. Want hadde ghi willen met mij doen als ick verdient hadde, soo waer ic over menighen tijt versmacht in mine sonden. Ick dancke u, dat ghy my van dese valsche weerelt ghetrocken hebt, ende hebt vereenicht met uwe getrouwe dienaers, ende oorsake ghegheven, om u te dienen. Ic dancke u dat ghy my van vele perijkelen des lichaems ende der sielen, ende van vele sonden bewaert hebt. Soete ende ghenadighe vader, voor alle u weldaden die ghij my betoont hebt, van die ierste ure myns levens tot deser tijt toe, soo love ick, ende dancke u wten gront mijns herten, ende ick bidde ende begheere dat alle heylyge Inghelen u hier af inder eewicheyt moghen loven. Ende alle het ghene dat ghi mij ghegheven hebt, dat bevele ic u, bewaert doch u gaven in mij altijts. Trect my tot u door u allmogende crachte, ende bindt mi van alle zyden metten bant uwer vreesen, op dat ic niet door mijns selfs wille en valle in die handen van mynen vyanden. Wilt altijd vaderlijcke sorghe tot mij draghen, ende alle tentatien alsoo laeten over mij comen, dat ick daer door mach wassen in alle deuchden. In voorspoet wilt mi regeeren, in tegenspoet helpen, als ick blijde ben wilt my bewaeren, als ick droeve ben wilt mij vertroosten. Wilt u beeldt altijts in my bewaren heel ende suver, wilt mij verciereren met dat bruyloft cleedt, uwer heylicher liefde, dat ick u mach lief hebben boven al. Doet toch in mij versterven alle onbehoorlijcke liefde van deser weerelt, op dat ghy mi alleen moocht smaken, alleen verblijden, ende alleen mijn herte

besitten. Mijn quaetwillich verhardt ende steenich herte wilt dat vermorwen, ende met u heylighe salve der gratie des heylighen gheests salven, dattet alijts mach volghen uwen heylighen treck van uwer gratien, op dat ic hier mijn leven alsoo ordineren ende voegen mach, dat ic door u grondeloose barmherticheyt eewelijck met u mach wezen. Amen.

DOOR ADMISSIE VAN M. N. PETRUS
CURTIUS, PASTOOR VAN S. PETERS
KERCKE BINNEN LOVEN: DEN IERSTEN
APRILIS. ANNO M. D. ENDE L I I I I.

COLOPHON

EEN GHEESTELIJK ENDE SEER DEVOOT BOECXKEN
werd gedrukt in het jaar 1555 en uitgegeven bij Jan Waen, in In-
ghelborch, ghesworen librier te Loven, met privilegie van 4 jaren,
en herdrukt in den zomer van 1955, naar een maquette van- en
door J. W. Veltman te Maastricht met de Magere Egmont-letter van
S. H. de Roos. Het titelvignet werd ontworpen door Jef Scheffers.
De oplage bleef beperkt tot 50 exemplaren op Papier à la cuve.

Dit exemplaar is nummer

32

VOOR
PATER J. TESSER
S. J.

VAN
J. W. Veltman
3

